

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی
ایران در گروه هشت کشور در حال توسعه
(گروه دی-۸)

شماره مسلسل: ۱۳۹۲۰۰۵۴

تاریخ: ۱۳۹۲/۸/۱۱

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

**نظرات استدلالی شورای نگهبان
لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه
هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)**

تهیه و تنظیم:

گروه تدوین

ناظر علمی:

سلمان عمرانی

شماره مسلسل: ۱۳۹۲۰۰۵۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۸/۱۱

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)

فهرست مطالب

مقدمه	۲
لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)	۳
مرحله اول	۳
نظر (مرحله اول) شورای نگهبان	۴
مرحله دوم	۵
نظر (مرحله دوم) شورای نگهبان	۷
مرحله سوم	۸
نظر (نهایی) شورای نگهبان	۸

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساسنامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین مرکز تحقیقات، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این مرکز، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضاء را استخراج نموده، و با حفظ اصالت، آنها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)

مرحله اول

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۸۷/۸/۷

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۸۷/۸/۱۵

ماده واحده- به دولت اجازه داده می شود در «گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)» عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط و یا کمک اقدام نماید. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت است.

الف- دیدگاه مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ج- دیدگاه ابهام

- با توجه به اینکه تصویب عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)، مستلزم تصویب و پذیرش کنوانسیون (اساسنامه) موجد این گروه می باشد، و از آنجا که متن مزبور به ضمیمه ماده واحده، به شورا ارسال نشده است، لذا این مصوبه قابلیت بررسی در شورای نگهبان را ندارد.

- با توجه به اینکه مشخص نیست اساسنامه گروه مزبور، به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است یا خیر؛ بنابراین اظهارنظر در خصوص این مصوبه، از این حیث نیز امکان پذیر نیست.

د- تصمیم شورا

- ماده واحده، غیرقابل اظهارنظر شناخته شد.

نظر (مرحله اول) شورای نگهبان^۱

نظر به اینکه تصویب عضویت در گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸) مستلزم تصویب و پذیرش کنوانسیون موجد این گروه (اساسنامه) می‌باشد و از آنجا که متن مزبور ضمیمه ماده واحده به این شورا ارسال نگردیده است، مضافاً به اینکه مشخص نمی‌باشد که متن مورد اشاره به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است یا خیر، بنابراین اظهارنظر در خصوص مورد ممکن نبوده، پس از دریافت کنوانسیون موجد (اساسنامه) مصوب اظهارنظر خواهد شد.

۱. مندرج در نامه شماره ۸۷/۳۰/۲۹۰۷۴ مورخ ۸۷/۸/۱۹ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

مرحله دوم

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۰/۹/۲۰

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۰/۹/۳۰

ماده واحده- به دولت اجازه داده می شود در «گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)» به شرح بیانیه پیوست عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت است. بیانیه استانبول

ما رؤسای کشورهای بنگلادش، مصر، اندونزی، ایران، مالزی، نیجریه، پاکستان و ترکیه، در جلسه‌ای که در تاریخ ۱۵ ژوئن ۱۹۹۷ میلادی (۱۳۷۶/۳/۲۵ هجری شمسی) در استانبول/ ترکیه برگزار شد، شرکت نمودیم و....

۱۰- سند شورا در خصوص ساختار و عملکرد «دی-هشت» را تصویب می نمایم.

الف- دیدگاه مغایرت

- با توجه به ذکر واژه «تصویب» در بند (۱۰) بیانیه استانبول و عدم تصریح رعایت تشریفات قانونی کشورها در آن، صلاحیت تصویب ساختار و عملکرد گروه دی-۸ به سران کشورهای عضو این گروه واگذار شده است. از آنجا که از یک سو، تصمیم‌گیری راجع به تعیین ساختار و عملکرد هر سازمان، از موضوعات اساسی است که باید در اساسنامه‌ی آن سازمان ذکر شود، و از سوی دیگر، تصمیم‌گیری راجع به موضوعات اساسنامه‌ی و ساختاری، بر اساس قانون اساسی ایران در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است، لذا واگذاری این موضوع به سران کشورها، بدون مشروط شدن آن به تصویب مجلس شورای اسلامی، مغایر اصل ۷۷ قانون اساسی است که لازم‌الاجرا شدن کلیه‌ی عهدنامه‌ها و موافقتنامه‌های بین‌المللی را منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌داند. چنانچه در این بند، از واژه‌ی «تدوین» استفاده شده بود، این احتمال وجود داشت که توافق سران کشورهای گروه دی-۸ نسبت به ساختار و عملکرد گروه، صرفاً توافقی ابتدایی قلمداد شود که پس از

طی تشریفات قانونی در هر کشور و تصویب نهایی، برای اعضا لازم‌الرعایه شود؛ در حالی که واژه «تصویب» مورد اشاره این بند بوده و همچنین به رعایت تشریفات قانونی کشورها نیز اشاره‌ای نشده است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- ایراد پیشین شورای نگهبان در خصوص عدم وجود موافقتنامه‌ی پیوست ایران به گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)، با توجه به ارسال این موافقتنامه (بیانیه استانبول) بر طرف شده است.

- بند (۱۰) بیانیه استانبول، ناظر بر تقنین و مسائل اساسنامه‌ای نیست تا نیازمند تصویب مجلس شورای اسلامی باشد، بلکه تصویب ساختار و عملکرد گروه دی-۸ که فعالیت آن بر اساس مقدمه این بیانیه، غالباً در زمینه‌ی امور اقتصادی است، از امور اجرایی است که بر اساس آن، دولت‌ها با ایجاد هماهنگی با یکدیگر، در صدد همکاری متقابل هستند. بنابراین، مجلس در راستای اصل ۷۷ قانون اساسی، نسبت به اصل عضویت دولت در این گروه تصمیم‌گیری می‌کند و پس از آن در صورت تصویب، دولت در راستای صلاحیت خویش در امور اجرایی با اعضای معاهده، همکاری می‌کند.

- توافق سران کشورهای گروه دی-۸ در این بند از بیانیه برای تصویب ساختار و عملکرد گروه، به این مفهوم نیست که نیازی به تصویب مجلس ندارد. رویه جاری در توافقات بین‌المللی آن است که ابتدا دولت‌ها معاهده‌ای را با یکدیگر منعقد می‌کنند و سپس تشریفات مقرر در ساختار حقوقی خویش را برای لازم‌الاجرا شدن این توافقات طی می‌کنند. بنابراین عبارت «تصویب» در بند (۱۰) بیانیه استانبول، به مفهوم این نیست که پس از توافق سران کشورها، طی مسیر قانون‌گذاری داخلی در خصوص این توافقات لازم نیست، بلکه بر اساس این بند، رئیس دولت تعهد می‌کند که این سند را در نظام قانون‌گذاری خویش به تصویب برساند که این امر در نظام جمهوری اسلامی ایران از طریق تصویب در مجلس شورای اسلامی محقق می‌شود. بر این اساس این بند مغایر اصل ۷۷ قانون اساسی نیست.

ج- دیدگاه ابهام

- نظری ابراز نشد.

د - تصمیم شورا

- بند مزبور، مغایر اصل (۷۷) قانون اساسی شناخته شد.

نظر (مرحله دوم) شورای نگهبان^۱

اطلاق بند (۱۰) ، مغایر اصل ۷۷ قانون اساسی شناخته شد.

مرحله سوم

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۱/۱۲/۱

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۱۲/۹

ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸)» به شرح بیانیه پیوست عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت است. اجرای بند (۱۰) این بیانیه از طریق جمهوری اسلامی ایران منوط به رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است.

الف- دیدگاه مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه در اصلاح صورت گرفته، اجرای بند (۱۰) بیانیه استانبول منوط به رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی شده است، لذا ایراد پیشین شورای نگهبان نسبت به این مصوبه برطرف شده است و این ماده واحده از جهات دیگر نیز با ایرادی مواجه نیست.

ج- دیدگاه ابهام

- نظری ابراز نشد.

د- تصمیم شورا

- ماده واحده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

نظر (نهایی) شورای نگهبان^۱

مصوبه مزبور، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. مندرج در نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۹۶۰۲ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۹ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم نکهبان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود
را ایا فو تحت تاثیر بیج قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون بیج ملاحظه ای جلو گیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد
قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir